

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 41. De blasphemiiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

procedendi contra Inquisitos de heresi in rubrica. A
De hereticis redeuntibus, & conuersis. & Simacas
de cath. insti. titu. 43. idem in euchyradio tit. 58. ple
ne Guido Fulcodius in consultationibus ad Inquisi
tores. 15. c. 19. 20. 21. & 22. Iulius Clarus. 8. hē
7. est. ver. scias tamē. Alfonso Castus. 3. c. 21.
& 22. de iusta herē. punitione. Ioanes Roias tract.
de heret. par. 2. asser. 16. Zachimus de herē. c. 20.
& alij varijs locis. de his redeuntib. ac penitentis
eorū insignia extāt decreta in cōcilio Tholosano. c.
9. 10. & 11. et in cōcilio Narbonēsi. c. 3. 4. 5. 6. 7.
& 8. & in cōcilio Biterrensi. c. 5. et 26. et alibi sepe.
Redeuntē ab heresi qualiter olim recipereuntur,
& punirentur, luculenter explicat cōcilium A ga B
thense circa tempora Celestini Papae I. celebratū,
c. 60. quod gratia breuitatis omitto, id tamen suo lo
co, & tempore multum iuuare potest.

Hōrum redeuntium duplex potissimum est genus,
quidam a. sponte veniunt, aut intra tempus gratie,
non citati aut vocati nominatim, nec specialiter in
quisiti: alij vero redeunt post deprehensionē, citatio
nē, et Inquisitionē, ac sepe post multas monitionis.

Qui primo modo reuertitur, mitissimē sunt tra
ctandi, & si peccatum fuerit occultū, occulta est et
penitentia iniungenda: abiurare tamen debet erro
res, & ad alia se obligare, quae tradit eleganter cō
ciliū Biterrense, c. 5. his verbis: Talibus infra tem
pus gratie sponte ac plenē confitentibus, & ad
ecclesiasticam se redire dicentibus vnitate, be
nificiū iuxta formam Ecclesiae absolutionis im
pendatis, facientes videlicet ipsos abiurare om
nem heresim extollentē se aduersus sanctam,
& Romanā Ecclesiam, & fidem orthodoxam, qui
buscunq; nominib. cenetur: & iurate q̄ fidem
catholicam, quam eadem sacrosancta Romana
tenet Ecclesia, & praedicat seruabunt pariter &
defendēt: & hereticos cuiuscunq; sectae cōuictos
pariter, & condēnatos, credētes, receptatores, de
fensores, & fautores eorū persequuntur pro viri
bus, inuestigādo, accusando, & capiēdo, vel saltē
eos Inquisitorib. seu alijs fidelib. qui eos oppor
tunius capere velint, & valeant, bona fide mani
festādo. Et q̄ sup his q̄ inuēti sunt vel fuerint in
eodē crimine deliquisse, stabūt mādatis Inquisi
torū, & Ecclesie, ac penitētiā, quae sibi fuerit quā
docūq; p̄ ipsos iniūcta, recipiēt, & implebūt, pro
ea recipiēda, & implēda bona sua oīa Inquisitio
nē, & Ecclesiae solēnter obligātes. haec tenet ibi.

Ceteris vero qui non sponte reuertuntur, acriores
sunt imponēda penitentia: nā mitius agitur cū spō
te confessis, quā cū conuictis, & quomodo coactis.
his quales penitentiae iniungi debeant, praescribi nō
potest: hoc n. arbitrio Inquisitorum relinquuntur, in
quo quem modum seruare oporteat, tradit cōcilium
Narbonense, c. 5. his verbis: Hoc quidem ita per
stringimus, non vt vos penitentias praetaxatas,
oēs vbiq; vel oēs oibus imponatis, sed vt eas scdm
discretionem, vobis traditam à Domino, pro cul
parum, & personarū, locorū, & tēporum, & alia
rū circumstatiarū, qualitate ita caute ac prouidē di
spensetis, vt siue plectendo, siue ignoscēdo vita
culpabiliū corrigatur, vel saltē valeat apparere,
quis in tenebris ambulet, quis vere sit penitēs,

Qui non spō
te reuertuntur
acrius puniē
di.

quis fidei cōuersus; nec inde veris catholicis scē
dulum generetur, nec praetextu scandalis, seu alio
quantum in vobis fuerit, defendi possit heresis
seu nutrirī. haec ibi. Idē tradit Guido Fulcodius in
consultationibus ad Inquisitores. 15. c. 12. & 22.
in specie vero quid cuique reuertenti sit iniungendū,
docent praecitati, dicemusque nos cum Eymérico
par. in prioribus modis processum fidei terminandi.

Illud hoc loco pro corollario adiūgāscaueri in cō
cilio Narbonēsi, se. 18. ne quē ab heresi reuertē
tur, cū grauitur fuerint culpabiles, ad religionē ad
mittantur: ait. n. ita: Ne autē tales religionis sim
plicitas corrūpatur, nullum de praefatis culpa
bilibus religionē quācūq; ingredi, nisi ex Domini
Papae vel eius legati indulgētia permittatis. Et si
qui sine ipsorū, & vestri licētia post inchoatā in
quisitionē, vel si et ante, nō tamen cōfessi, & ca
nonicē absoluti, ingressi fuerint, reuocetis. haec ibi.

Postremo id reconciliati animaduertāt oportet,
vt postquam ab Inquisitoribus iudicialiter sunt ab
soluti, eadē crimina proprio parocho confiteantur.
Adrianus lib. 4. sent. de confessione. 9. 4. Ioanes Ro
ias, & alij per eum citati, trac. de herē. par. 2. asser.
36. quod est in Hispanijs cantū instructione quādam
Madriliana an. MDLXI. c. 7. 1. ibi: vbi abfuecto iudi
cialmente, el confessorle absoluerā sacramental
mente; hoc est, postquam penitens fuerit iudiciali
ter absolutus, eū sacerdos absoluet sacramentaliter.

Heretici autem relapsi, & c. De relapsis ple
nius differit Eymericus in fine huius partis. q. 71.
vbi dicam. ideo autem obiter auctor hoc loco de re
lapsis differuit, quoniam relapsi interdum sunt per
tinaces, interdū vero penitentes, de quibus proprie
in hac questione insituerat disputare.

Licet Archidiaconus & Ioannes Monachus
teneant ibi contrariū. Quaeſtio huius loci talis
est: An qui vnā solum heresim abiurauit, postea in
cidat in aliam diuersam, relapsus censetur. q. 10.
And. in c. accusatus, de herē. lib. 6. verbo. simpli
ter. non esse relapsum contendit. Archid. vero, quē
sequitur Gemi. Francus, & alij in d. c. accusatus. 8.
eum vero de herē. li. 6. relapsum esse scribunt. eos se
quitur Zachinus tract. de herē. c. 16. nu. 2. & Gō
dissaluus tract. de heret. q. 20. nu. 6. & alij.

Sane perspecta verborum proprietate verior est
Io. And. opinio: at considerata aequitate, & natura
heresim, qua inuicem sunt connexae. c. excommunic
mus, 1. & 2. de her. opinio Archidiaconi preualet.

Sed haec quaeſtio non est longius disceptanda: nam
hodie locum non habet, cum qui nunc reuertuntur, si
cet in vna heresi deliquerint, omnē heresim abiu
rent, q̄ vere tradūt praecitati, & dixi alibi plenius.
vide etiam Simancam de catho. insti. tit. 1. nu. 11.

QVÆSTIO XLI.

De blasphemis

S Y M M A R I V M.

- 1 Blasphemorū duplex genus, et q̄ merē blasphemus.
- 2 Blasphemi hereticales Inquisitorum iudicio su
biiciuntur.
- 3 Blasphemi hereticales quando sint curia secula
ri tradendi.
- 4 Et quando cogēdi ad abiurandū hereses prolatae.

Quando

- 6 Quando habendi vehementer suspecti de heresi.
- 7 Quando leuiter tantum.
- 8 Excusationes quorundam rejiciuntur.
- 9 Metus mortis non excusat ab heresi, uel apostasia
- 10 Ebrietas quos et quando excuset a crimine patrato

Vadragesi prima questio est: blasphemus, an heretici seu suspecti de heresi sint habendi, sic, ut Inquisitoris hereticorum iudicio sint subiecti

Ad hanc respondemus, quod sunt duo hic uidentur, secundum quod duo in questione sunt quaesita. Primum est: an blasphemus Inquisitoris heretico iudicio sint subiecti. Secundum: posito quod sic, an sicut heretici, uel ut suspecti de heresi sint puniendi.

1 Quantum ad primum considerandum est, quod blasphemus sunt in duplici genere, quidam articulis fidei non obuiant quoquomodo, ut pote malum Dei, uel beatam Virginem imprecantes, et idem male dicentes, uel gratias Deo non exhibentes, sed ingratitude agitant, oppositum gratiarum, et isti dicuntur merè blasphemus. Et de istis loquitur li. 5. tit. de male dicis, & blasphemus, distinctus contra tit. de heresi. Nec de istis se habet intromittere inquisitor, sed debet eos relinquere suis iudicibus puniendos.

2 Quidam sunt, alij, qui contra fidei articulos, uel uerba tua proferunt, & eos agitant de directo, ut pote qui Dei omnipotentiam infirmit, dicentes: Deum tempus elatum, uel huiusmodi factibilia non posse facere, quod est contra primum fidei articulum qui est, Credere in unum Deum patrem omnipotentem, uel qui beatam Mariam uirginis matri Dei pudicitiam tollit, dicere, eam meretricem, uel uerba a quibus pollentia in effectu: quod est contra articulum fidei: qui est credere Filium Dei conceptum de Spiritu sancto, natum fore ex Maria Virgine, & tales sic merè articulos fidei agitant, dicuntur blasphemus; non merè, sed hereticus blasphemus; & isti ad tit. de heresi reducuntur. Et isti hereticorum, uel suspectorum de heresi legibus iudicantur, & tales blasphemus Inquisitorum iudicio sunt subiecti.

3 Quantum ad secundum considerandum est, quod tales blasphemus uerba hereticalia euomentes, postquam fuerunt in hominibus per iudices fidei deprehensi, si in talibus uerbis hereticalibus uolunt stare, & pertinaciter defendere, heretici sunt habendi, & tradendi, ut tates curiae seculari: iuxta c. ad abolendam. §. presenti. de heresi. li. 5. Si autem non uolunt stare, nec pertinaciter defendere, sed ad arbitrium iudicis fidei, uolunt cum effectu istas hereses reuocare, & satisfactionem congruam exhibere, non sunt heretici iudicandi: iuxta c. allatum. Ad abolendam. sed ad misericordiam admittendi.

An autem tales debeant arceri ad abiurandum hereses antedictas: & si sic, an tanquam poenitentes heretici, uel tanquam suspecti de heresi, & si tanquam suspecti, an tanquam uerè heretici, uel leuiter suspecti.

4 Considerandum est, quod si processus meritis diligenter acritatis inueniantur habuisse in mentem, quae sunt fidei, errorem: ita ut aliquando crediderint hereses mentes, quas protulerunt ore, teneantur errores, ut deprehensi in heresi, abiur-

A rare: iuxta alleg. c. Ab abolendam, quod si reabantur, poena relapsis debita puniantur: iuxta c. Accusatus. de heresi. li. 6.

5 Si autem non inueniantur in heresi taliter deprehensi, sed inueniantur pluries, & frequenter in ludo, & extra ludum, & ad leuem turbationis motum in tales hereses prorupisse: & non constat clare de mala credentia in mente, debet arceri ad abiurandum ut uerè suspectus, propter frequentiam habituatam, quae suspectos uerè de heresi illos reddit: iuxta c. Accusatus. in principio.

6 Si autem non frequenter, sed raro: nec longo tempore, sed pauco: & non extra ludum, sed in ludo tantum; tunc eo casu uidetur abiurare debere ut leuiter suspectus: iuxta idem c. Accusatus.

7 Nec prodest quicquam, quod ad excusandum excusationes in peccatis ponitur a nonnullis, quod uerba hominum hereticalia euomentes, mouentur ad proferendum sola turbatione, & furia, & non assertionem firma, & credentia, & ideo quod aliter proferunt, & aliter credunt; proferunt peruersè, sed credunt catholicè: nam furia, & turbatio hominum tota liter non excusat: patet primo, quia maior in mente sequitur commotio, & turbatio ex metu mortis, & trucidatione corporis proprii, quam ex perditione unius oboli, seu denarii argentei uel aurei: adorantes autem Mahometum, idolum, seu demonem metu mortis, & trucidatione corporis proprii, uel famis, non excusatur in foro interiori a peccato. Vnde Aug. 7. de bono coniug. & recitatur, 32. q. 4. Sicut fatuus est mori fame, quam uelci idolothytis.

8 Nec excusatur in foro exteriori ab idolatria, & apostasia a fide, & consequens ab heresi, secundum Ray. tit. de apostasia. q. 7. §. circa istos. Metus enim mortis, pro fidei defensione, & confessione, quantum ad uerum catholicum, non est metus cadens in constantem uerum, quin immo nec metus mortis pro peccato mortali est minimo peccato, ut tenet Theologi doctores, & maxime S. Tho. q. hoc tenet, non solum de peccato mortali, immo et ueniali; in 1. quodlibet. art. 9. ubi de hoc quoniam facit in terminis specialibus: & etiam Aug. 7. & recitatur, 22. q. 2. c. Ne quis. Si ergo turbatio, & commotio ex metu mortis, & trucidatione corporis proprii non excusat idolum, seu demonem adorantem ab heresi, quia est contra primum articulum fidei; quomodo excusabit turbatio, & commotio ex perditione unius denarii uel consimilis rei ab heresi, contra articulum fidei, hereses euomentem? Nequaquam.

Nunquid est maior commotio ex uicina morte, quam ex aduersa sorte; & maior perditio personae, quam pecuniae? & maior mentis turbatio de hiato ultimo, quam in ludo? Si ergo non excusatur quis ab heresi in casu illo, excusabitur ne in isto? Non.

9 Rursus secundum Aug. super Gen. ad litteras: Noe post diluuium inebriatus, excusatur a peccato post diluuium inebriatus, excusatur a peccato & a tanto, & toto: quia uinum non nouerat, nec eius uirtutem sciebat, & ideo cauere non expediebat; sed Lot inebriatus a prima filia, & cum eadem fornicatus, excusatur a tanto, sed non a toto: quia uinum nouerat, & eius fortitudinem sciebat, & cauere expediebat; & ideo ab ebrietate minime excusatur. Sed quia consequentia ebrietatis ad luxu-

De blasphemio heretico si uicibus geminatis.

† Aug. de bono coniugali c. 16.

† al. uirum.

† Psal. 5. uerba perdes omnes qui loquuntur, &c.

† S. Th. 2. 1. q. 150. art. 4. Albertin de agnos. assert. q. 30. un. 13.

† al. a. debeat luxu-

Luxuria expertus non fuerat, nec sciebat, ideo ab incestu aliquantulum excusatur, sed non à toto. Sed quando secundo à secunda filia inebriatus est, & concubuit cum eadem, non excusatur à toto, nec à tanto: quia vinum, & eius virtutem, & inclinationem ebrietatis ad luxuriam expertus in se fuerat, & ideo cauere multum sibi debebat, et ideo de secundo incestu non excusatur, sed egit & vt ebriosus, & vt incestuosus. Si ergo iste non excusatur à secunda, nec à prima ebrietate: quia virtutem vini non nouerat, & non cauit: nec excusatur à secundo incestu, quia cōsequentiā ebrietatis ad luxuriam expertus extiterat, & nō fugit: excusabitur ista qui ludit, & cōsequenter turbationē ex ludo in se, & in alijs expertus extitit, & ex turbatione verba haretica euomere se, vel alios frequenter intulit fuit, & ideo cauere ludū, & omnē occasione debuit, nec fecit, sed vtique pquisiuit: nūquid iste excusabitur? Reuera nō.

Rurfus, aliquis frequenter & scienter se inebriat, & inebriatus frequenter personā regis inuadit, et hareses seminat: nunquid iste, prātertīm si frequenter se inebriat, & ita agit vt supra suspēctus de crimine laesae maiestatis, & haretica prauitatis erit, quōd scienter hoc egerit, an excusabitur? Non: sed magis suspēctus habebitur quod hoc seriosē egerit, & nunquid non maior est turbatio mētis ex calore vini, quā ex feruore ludij? ergo si ibi nō euadit Inquisitoris iudiciū, nec hic.

Et ita patet, quod licet blasphemi meri cadant sub titulo de maledicis, & non de hareticis & hi Inquisitoris hareticorum iudicio non subdatur. tamen blasphemi hareticales fidei articulos pstantes, trahuntur & cadunt sub titulo haret. et p consequens eorū iudiciū, iudiciū, & punitio ad Inquisitores nō solum pertinere.

COMMENT. LXVI.

Hac quaestione Eymericus diligentissime tractat materiam de blasphemis, cum ad Inquisitorum iudiciū quandoque pertinere possint.

De blasphemis vitio, quod hodie in Christiana reipub. non sine magna eius pernicie est frequentissimum, ac de penis blasphemorum, & ad quem iudicem spectet eos punire, latē tradunt Doctores, in c. 2. de maledicis, & in c. si canonici. S. ceterum. de off. ord. li. 6. vterq; Thomas 2. 2. q. 13. Montaluis in li. 1. tit. 26. parit a 7. Conarruias in c. quamuis patum. in 1. p. relectionis, §. 6. Multa Menochius, li. 2. de arbitrarijs iudicij, centuria 4. casu 375. Rēpēri. Inquisit. verbo, blasphemus. Alfonso, li. 1. c. 12. de iust. h. er. p. m. Simacas de catho. instit. ti. 8. adē in enchyridio tit. 9. Tabienis in summa, verbo, blasphemia. Albertinus tract. de agnos. asser. q. 27. per totum. idē q. 6. n. 14. & q. 2. n. 63. vbi docet quando spectet ad Inquisitores blasphemos punire. Squillacensis tract. de fide cath. c. 16. Conradus Brunus, li. 5. de h. er. c. 20. Iulius Clarus. §. blasphemia. Carverius tract. de h. er. numero. 26. Pontinius tract. de Lamijs. nu. 86. Joann. Rojas tract. de h. er. par. 2. asser. 12. Grammaticus dec. 50. incip. Marcus Spatarius. Boerius decif. 301. incip. Praesuppono quot modis. Sotus li. 8. de iust. et iure q. 2.

De Blasphemis, & eorum penis qui scribitur.

art. 3. Diaz in prac. cri. c. 103. Antonius Gomez 2. 3. var. 1. fol. c. 1. nu. 1. & seq. et c. 2. nu. 2. Antonius in summa, p. 2. tit. 8. e. 7. & alij pleriq; plurim. alijs locis, sed hi copiosius, & diligentius re. edisserunt.

Quātum ad primum considerandum est, quod blasphemii sunt in duplici genere, &c. Sima b. ius disputationis hae est: Ex his qui blasphemant quod nō proferunt blasphemias hareticales, et hi nō spectant ad tractatū de hareticis, neq. iudicio Inquisitorū supponitur: alij vero blasphemias hareticales euomūt, et propterea Inquisitorū iudicio subdantur. Hae dissi. in l. i. vera est, & cōiter a nostris nunc recepta, quam sequuntur Alfonso Casirus li. 1. c. 12. de iust. h. er. p. m. ibi. Blasphemia aut, quae hēt quandam cum haresi vicinitatem, vel connexionem, hae merito ad Inquisitores pertinet, vt de illa iudicent, & puniant. hae ille. 7. de tradit. Albertinus, Simancas, Conradus Brunus, Conarruias, Ioānes Rojas, & nonnulli alij prae citatis locis, asserentes, quod admodū sortilegia hareticalia, seu sapiētia heresim manifeste, spectat ad inquisitores, ita et blasphemias hareticales idē cauti esse videt in Hispania Hispalensi quadā instructione an. MD. c. 4. & alia Madri. an. MDLXI. c. 6. §. ibi: o por blasphemias qualificadas. et ca. 73. ibi: como sō blasphemias haretical. nō muy qualificadas.

Quoniam vero tota difficultas hic posita est in cognoscendis blasphemis hareticalibus, vt inde intelligatur quando possint haretica prauitatis Inquisitores cōtra tales procedere, id breuiter explicare conuenit. Ioannes Rojas tract. de h. er. p. 2. asser. 12. ait hareticales blasphemias esse, quae habent significationem infidelitatis, & fidei abnegationē, & dicit: Et opponuntur fidei confessioni: quare receptū est, has blasphemias esse hareticales. abnegō Deū: non credo in Deum: Discredo de Deo: venego fidem: vel Crucem Domini Iesu Christi: vel Chri. ma quod frō te recepī: vel puritatem Virginis Mariae.

Eymericus hic nu. 2. non obscure significat eorū dicit blasphemias hareticales, quae contra fidei articulos directe proferuntur, quae sententia mihi magnopere probatur. Quicunque ergo ore impuro atq; blasphemio articulos fidei oppugnat, hareticalis blasphemus censendus est, & ad iudiciū Inquisitorū spectat. Blasphemia vero ex qualitate verborū ac personarū, item ex circūstantiis temporum, & locorū cōsēdēda sunt magis vel minus nefaria ac horrida. Ille vero inter maximas blasphemias computanda sunt, quae cōtra sacratissimam Mariam Virginē Matrem Dei prolatae fuerint: has enim diuina etiā vltio grauius coerct, vt prater alia memorabile illud docet exemplum, quod refert Nicephorus li. 18. c. 33. historię ecclesiasticę.

Alię aut blasphemie nō censentur hareticales, quales sunt ille, quae Deo vel Sanctis imprecantur, & p quas quodammodo illis conuitia inferuntur, haec vti dicitur est numerus, quarū multas referunt expēditq; illis quos initio aduimus, has quoq; & grauius esse p suos iudices coerctas paulo post dicemus. Illud quaesitū est: vt blasphemie aliquae ad iudiciū inquisitorum pertineāt, cum regulariter blasphemates aliud animo sentiat, quā dicant. Sed hoc difficultati respondet, quod tamen si quis blasphemias

mat. non sentiat verum esse quod dicit, at tamen dicendo blasphemado induit personam sententis re habere, ut dicitur: cum per actum exteriorum in fidelitatis iudicium ostendat, propterea quadam blasphemie iudicium fidei iurisdictioni subijcitur, ut intelligant an blasphemus quandoque ita sentiant ut dicitur. Qualiter autem procedendum sit contra blasphemos diligenter & accurate prescribit in hac questione Emericus: omnis tamen nominatum recensere penas blasphemis imponi solitas, quas nos hic breuiter adiungemus.

Blasphemi olim veteri lege pena mortis puniebantur, nam Levitici c. 24. ita scriptum est. Qui blasphemauerit nomen Domini, morte morietur. Lapidibus opprimet eum omnis multitudo populi, sicut ille cuius siue peregrinus fuerit.

Iure ite civili Blasphemi pena mortis puniuntur, autem. ut non luxurie. contra naturam s. prater eas q. pena tunc locum habet, cum quis ex consuetudine et incorrigibilitate Deum blasphematus, ut C. inus, Baldus et Salicetus adnotarunt, in l. 2. c. de reb. credi. & Al. x. d. der. cost. 2. 33. incip. P. detatis his. li. 6. pro quo facit decisio de p. h. m. 508. incip. Quertur de pena.

In Hispania iure regio Partiarum varie puniuntur blasphemus, sicut constat ex partia 7. in. 2. 8. quo loquitur Rex Alfonso d. ligetissim. penas aduersus blasphemos, diffixit, atq. constituit. At in singulis quoq. ciuitatibus bene constituitis, p. statuta municipalia conscrip. t. p. n. s. s. u. t. c. o. t. r. a. b. l. a. s. p. h. e. m. i. o. s. nec vlla fuit in qua g. e. s. t. a. i. m. m. a. n. i. s. & b. a. r. b. a. r. a. q. u. o. p. u. t. a. n. e. r. u. t. g. r. a. u. i. t. e. r. p. l. e. c. t. i. d. o. s. e. o. s. q. u. i. c. o. n. t. r. a. s. u. a. n. i. m. a. b. l. a. s. p. h. e. m. a. r. e. t.

Iure Pontificio blasphemus, p. i. u. r. e. t. a. p. u. b. l. i. c. a. c. o. e. r. c. e. t. u. r. & si fuerit blasphemus laicus, iudici seculari iniungitur ut eum puniat pena pecuniaria, c. 2. de Maledictis. At quia pena dicitur c. 2. de Maledictis, laicos tantum, non clericos comprehendebat, secundum Ioannem And. & Panormitanum ibidem, propterea in Concilio Laterano. sub Iulio II. cepto, & sub Leone X. confirmato sessi. 9. in bulla incip. super n. e. d. i. s. p. o. s. i. t. i. o. n. i. s. s. Ad abolenda. varias penas statuit Ecclesia contra blasphemos tam clericos, quam laicos. & Julius ite Papa III. seuerum edidit rescriptum contra blasphemos anno Domini MDLIII. cuius initium est: tu multus d. prauatis. Et postremo Pius v. Pot. Max. in bulla incip. Cu primu Apostolatus officiu. plene etiam cauit de penis tam laicorum quam clericorum blasphematum, quae omnia breuitatis gratia omitto.

Ceteru in his prouincijs ubi per Inquisitores blasphemus hereticales puniuntur, his penis plebii solent ut Simancas & Joannes Roias testantur praecitata locis: nam si blasphemus sit atrox, & blasphemus sit plebeus, infami mitra conspicuis alligata lingua, & sine pallio in publicum ducitur spectaculo, flagellatus e. aditur, et in exilium mittitur; Quod si nobilis sit & honestior, sine mitra producitur: in monasterium ad certum tempus truditur: pecuniariam multa soluit: ob suspensionem ab iurare quandoque coellitur. In leuioribus blasphemis mitius agitur Inquisitores arbitrio, sed haec pena imponi solet. nam Inquisitores blasphemum damnant, ut aliquo die festo dem sacra peraguntur, sicut capite nudo, sine pallio, sine calcibus nudis pedibus, chorda succinctus, & ce reu ardentem manu gerat. tadem absolutis sacris le-

gitur sententia, qua illi saepe indicuntur ieiunia, & pecuniaria pena.

Adorantes autem Machometum, &c. non excusantur in foro interiori a peccato. Et ratio huius sententiae esse potest illa, quia mox subdit auctor. quoniam metus mortis pro fidei defensione & confessione non est metus cadens in virum constitem.

An autem qui metu vel alia causa committit exterius aliquid haereticale, vel apostaticum, sed tamen fide interius retinet, si excommunicatus, aut alias censuras incurrat, quaesitum est a multis: Et Caieta nus. 2. 2. q. 94. art. 1. incurrere asserit. contra sententiam Archid. c. 1. de su. trimi. & fide cath. li. 6. in si. verbo, negare. Syluester in summa verbo, haereticus. 1. q. 6. nu. 9. T. abiectionis verbo, Apostasia. §. 3. n. 6. & verbo, haereticus. §. 2. nu. 3. Rosellu verbo, haereticus. §. Si vero hoc f. i. v. o. §. 5. seq.

Et quantum in foro conscientiae excommunicatus non sit, secus autem indicatur in foro exteriori, & proinde qui talia facta committit, & Ecclesia reconciliatur p. iudices ecclesiasticos, et a censuris absoluitur. Nec excusatur in foro exteriori ab idolatria, &c. Idem reperit Emericus paulo post q. 49. n. 9. cuius sententiam oppugnare videntur quae scriptus supra p. 1. super q. 9. §. Sed iam alterum ubi eos non esse haereticos diximus, qui metu mortis aliquid haereticale dixerunt vel fecerunt.

Sed huc Emerici sententia vera videtur de iuris (ut ait) rigore, nonnullis concurrentibus, videlicet, ut qui fidem metu moris abnegat, probe causam fidei intelligat: peritus sit: ut Theologus, Monachus, Episcopus, & similes personae conspicuae, quibus eam praedicare quasi ex officio incumbat. Rursus ut eam abnegent, ubi facile periculum euadere poterat: aut ubi maxime ea prosteri tegebantur: diuini spe in tali apostasia perdurant, nec statim iussu opportunitate reuertuntur, & Ecclesiae reconciliari deponunt. sine quando non ipsi se ipsos prodiderunt, sed aliorum testimonio legitime conuincuntur, nec metum probant, nec alij, quae ad sui excusationem adducunt.

Et iuxta haec intelligenda & moderanda censurae, quae tradit Albertinus de agrosen. assertio, q. 8. nu. 11. & q. 30. nu. 3. & 12. & Simancas de catho. inst. tit. 32. de idolatria. nu. 7. docentes ex factis haereticis, qualis est adoratio idolorum, vel Machometis, statim habendum esse, id facientem haereticum.

Q V A E S T I O XLII.

De Sortilegis & Diuinatoribus.

S V M M A R I V M.

- 1 Diuinatorum ac Sortilegorum duplex genus.
- 2 Sortilegi & diuinatores meri, qui sunt.
- 3 Sortilegi haereticales inquisitorum iudicio subiecti.
- 4 Deprehensi fecisse haereticalia, ut haeretici sunt habendi.
- 5 Sortilegis, vel diuinationes manifeste sapientia haeresim.
- 6 Suspecti tantum iuxta qualitate suspicionis ab iurare debent.
- 7 In dubio, an sortilegia sapiant haeresim, qd faciendum.

Q Vadragesima secunda questio est: Sortilegi & diuinatores an haeretici, vel suspecti de haeretici sunt habendita & Inquisitores haeticorum iudici.

Qui metu mortis haereticalia dicit, vel faciunt, quandoque ab haeretici non excusantur.

Inde notandum... 2. de idolatria. nu. 7. docentes ex factis haereticis, qualis est adoratio idolorum, vel Machometis, statim habendum esse, id facientem haereticum.